

KOČEVSKI SLOVENEK

Izhaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. štev. 1 — din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštno-ček. rač. št. 17.785
Oglasi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. je Karel Škulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Andrej Struna, Kočevje. — Tiska tiskarna J. Pavliček, Kočevje

IN MI!

Zadnji uvodni članek nam je pokazal dvojno sodobno čudo, finsko nadčloveško moč v borbi z ruskimi boljševičskimi množicami ter korenito spreobrnjenje francoske javnosti od najboljših prijateljev in zaveznikov Sovjetske Rusije v najhujše zatiralce komunizma. Oboje se poraja iz domovinske in narodne ljubezni. Obrnimo sedaj pogled sami nase in se vprašajmo, kako pa mi! Kolika je pri nas narodna zavest in koliko smo mi voljni in sposobni žrtvovati iz narodne in domovinske ljubezni. Zgodovina pač ne more Slovincem ničesar očitati v tem pogledu. Ko bi ne bilo v nas Slovincih že pred stoletji močne narodne zavednosti, bi našega naroda danes ne bilo več na zemlji. Slovenci smo pretrpeli za svojo narodnost toliko, da ima malokateri narod tako burno zgodovino za seboj kot naš. Že lega naše zemlje in nje lepota je taka, da smo bili in smo predmet neprestanega poželenja od strani manjših in večjih narodov okrog nas. Temu v dokaz je prežalostno dejstvo, da je naš narod po svetovni vojni raztelesen na štiri dele. Kako smo zaječali, ko je ob koncu svetovne vojne santgermainski mir odtrgal 600.000 goriških Slovencev in jih izročil Italiji. Rana je še živa, še in še krvavi. Pa se še ni bila polegla ta žalost, že je nesrečni plebiscit na Koroškem odtrgal nad 100.000 Slovencev. In ogrski Slovenci, kaj niso naša skrb in hrepenenje! Mati Slovenija nosi črn pajčolan tugujoč po sinovih in hčerah, ki so morali iz skupne domače hiše; vedno misli nanje, ozirajoč se proseče k nebu: Vrni mi otroke, da bodo pri meni v skupni hiši — Jugoslaviji! Da, tako pravi naša zgodovina, da, takrat še posebno zaživi naša narodna zavest in ljubezen, kadar smo v nesreči, v kruti borbi in narodnem trpljenju. Naša zgodovina nam pravi, da je bila pri nas narodna zavest krepka pred sto leti, ko smo se morali ob Slomšku in naših možeh na taborih boriti za slednjo drobtinico naših narodnih svoboščin. Slomšek je mogel izdajati le „Drobtinice“, ker nemška vlada mu ni pustila ustanoviti „Družbe sv. Mohorja“. Po celi Avstriji je odmeval nekdanji boj slovenskih voditeljev za gimnazijo v Celju itd. In, če se ozremo na našo Kočevsko, kdo bi popisal tiho trpljenje, še danes nikomur znano, ki so ga morali pretrpeti oni, ki so hoteli iztisniti iz trdosrčne nemške vlade kako drobtinico pravic!

In sedaj? Vprašajmo se odkrito, ali nismo postali narodno manj zavedni, manj živi, uspevajoč samega sebe, češ, saj smo v narodni državi. Ravno kočevska zemlja nam kaže v zadnjih petih letih, kako je tujerodna narodna manjšina pri nas zavedna, često samopašna in drzna tako, da trpi naše narodno življenje. Znak sodobnega časa je povdarek narodnosti, narodne zavesti in narodne moči, ki je silno zrasla pri vseh narodih sveta. Li nismo mi Slovenci dolžni ohraniti vsaj ono navdušenje, ki smo ga imeli, ko smo bili mi v nemški državi narodna manjšina, prezrta, zaničevana in neprestano pod pritiskom ponemčevanja. Ko se je naš mali, a žilavi narod pretolkel skozi toliko ovir, je naša skupna narodna dolžnost, da se narodno utrdimo, okrepimo, povečamo svojo narodno zavest in dvignemo

svoj pogum. Ne vemo, kakšnim časom gremo nasproti, nismo še gotovi, da na nas ne pridejo še in še preizkušnje kot v preteklosti, zato je največja nesreča opustiti v našem narodu močno narodno vzgojo in klesati na naši narodni zavednosti, da bo v vsakem položaju nepremagljiva. Iz te zavesti in tega prepričanja bomo šele znali poiskati prava sredstva in ubrati pravo pot za našo narodno obrambo. Nosilec te zavesti pa mora postati vsak posameznik našega narodnega telesa, pa naj pripada kateremukoli stanu. Ne čakajmo, da bi v nas le narodno trpljenje in nesreče poživilje navdušenje za narodno delo. Uživeti se moramo v resnico, da najboljša pot in najboljšo sredstvo je narodna svoboda, katero po tolikih stoletjih hrepenenja imamo. Glejmo koroške Slovence, italijanske Slovence, kako jim je poslednji gib, ki bi kazal narodno slovensko življenje, vkovan v državne postave preko katerih ne morejo brez občutne škode, morda celo brez življenske nevarnosti. Vse je vkovano. Le misel in srce ne, pač pa beseda, ki razodeva misel in srčna čustva. Ko bi smeli naši narodni trpini onstran jugoslovanskih mej k nam potožiti svojo bol, povedati svoje težave, potem šele bi mi spoznali, kako nepopisno dragocen zaklad je narodna svoboda, ki jo mi imamo. Naravnost trdimo: Ko bi imeli Slovenci na Koroškem in v Italiji toliko narodne svobode kot jo imajo pri nas Nemci in Italijani, bi se od same radosti zjokali kot človek, ki je po dolgem trpljenju prišel v domačo hišo. Z boleščjo v srcu pa opazujemo, da se del naše mladine tega noče zavedati, ker še ni nikoli narodno trpela. In vendar! Li ni dovolj narodnega trpljenja užil slovenski rod? Li ni prestana solza in zaničevanje, zapostavljanje in prelita kri našega rodu toliko močna, da v mladem rodu požene krepko — življenja, trpljenja in preizkušnje sposobno narodno zavest! Zidati na težko pridobljeni očetovi dedščini še nadaljnje blagostanje, znači klicati božji blagoslov in delati v božjem varstvu, zapravljanje, preziranje očetove dedščine pa kliče prekletstvo. Narodna ljubezen pa mora poznati tudi žrtve; voljnost za žrtve se pa nikdar ne meri po besedi in zunanjem lesku manifestacij, ker beseda utihne, zunanost zgine, ostane le notranja volja in zavednost.

Finski narod je pokazal zgled, ki nikdar več ne izgine iz svetovne zgodovine pa naj bi sam narod Fincev izginil iz površja zemlje. Njihovo narodno zavest in domovinsko ljubezen je zgodovina zapisala z zlatimi črkami. Tudi slovenska zgodovina je lepa in govori o narodni ljubezni, očinkani z žrtvami in trpljenjem! Kujmo na svojih značajih, da bo tudi sedanjost in prihodnost naše krvi lepa in vzgledna.

Kočevski Slovenec

Vijudno Vas prosimo, da zaostalo naročnino za leto 1939 in 1940 poravnate po priloženih položnicah čim preje!

† Dekan Anton Skubic:

Primož Trubar

Njegovi odnosi do Ribnice

Sodobnik velikega ribniškega rojaka Jakobu Gallusa-Petelina, o katerem je pred kratkim pisal „Kočevski Slovenec“, je bil drugi rojak iz okolja — Primož Trubar. Rojen je bil pred Gallusom 42 let, umrl pa je pred njim pet let. Ko se bo leta 1950 slavila 400 letnica Gallusovega rojstva, se bo isto leto proslavljala 400 letnica prve tiskane slovenske knjige, ki jo je izdal Primož Trubar.

Primož Trubar, rojen na Rašici pri Velikih Laščah, tedaj v škocijanski, sedaj pa v velikolaški župniji, na sv. Primoža dan (9. junija) 1508, je dobil po tedanji navadi ime dnevnega patrona. Krščen je bil v Škocijanu pri Turjaku, kjer ista kapela še stoji, baje tudi krstni kamen. Škocijan je takrat pripadal ribniški naddijakoniji, kakor pripada danes ribniški dekaniji. Tako morejo Ribničani šteti Trubarja v nekoliko širšem pomenu za svojega rojaka. Ko pa je pred par desetletji Rašica prešla iz Škocijana, ki je prava Trubarjeva domovina, v velikolaško župnijo, so si Velikolaščani prisvojili tudi Trubarjevo slavo, ki ga štejejo s ponosom v veliko svojo slovsiveno trojico: Trubar-Levstek-Stritar.

Nekateri iščejo Trubarjevo rojstno hišo na Rašici štev. 8, kar pa je brzkone zmotno. Trubarjev oče je bil mlinar, in to je bilo mogoče le ob potoku Rašici, in se z vso izvestnostjo lahko trdi, da je rojstna hiša Trubarjeva stari mlin ob potoku Rašici tik pod vasjo istega imena ob cesti proti Turjaku. Kameniti okvirji ob oknih in vratih sedanje šrambe kažejo njeno starost.

Primož Trubar je po burnem življenju umrl dne 28. junija 1586. Leta 1936 je slovenski slovstveni svet proslavljal Trubarja kot očeta slovenskega slovstva in književnosti ob 350 letnici njegove smrti. Ne bom v tej razpravi popisoval vsega njegovega življenja, temveč se bomo le nekoliko ozrli na njegove odnose do Ribnice in tako nekaj malega doprinesli k spominu na svojega rojaka, ki je začel pisati v svojem domačem narečju, kakor ga je bil slišal v svoji mladosti, in je tako položil ribniški „jezik“ kot temelj slovenskemu slovstvenemu jeziku.

Trubarjev mecen Peter pl. Bonhomo

Predvsem bi nam kot Ribničanom bilo omeniti, da je bil velik zaščitnik, vzgojitelj in mecen Trubarjev bivši ribniški župnik in naddijakon Peter pl. Bonhomo. Ker so bili po izumrtju celjskih grofov (1456), ki so bili dotlej ribniški gospodje, avstrijski cesarji patroni ribniške župnije, so imeli pravico predlagati za to obširno župnijo župnike, ki so bili obenem naddijakoni, to je nekaki zastopniki ali namestniki oglejskih patriarhov in škofov z velikimi duhovnimi pravicami. Ribniški naddijakon je obsegal ves svet in župnije od Loža do črnomeljskih meja in od Turjaka do Čabranke in Kolpe, torej tudi vso kočevsko pokrajino. Ribniški župnijski in naddijakonijski stol so mnogokrat zasedali plemiči iz visokih rodov, ki so bili često tujci, največkrat Italijani, ki je pred njimi stala še visoka lestevica duhovskih višjih služb in dostojanstev. Marsikateri je zasedel celo škofovsko stolico v isterskem Pičnju (Pedena) ali Trstu. Tako je prišel na to mesto tudi Peter pl. Bonhomo.

Kralj Maksimiljan je dne 28. februarja 1497 predlagal za izpraznjeno ribniško župnijo svojega tajnika Petra pl. Bonhoma in oglejski patriarh, ki je bil škof te pokrajine, ga je potrdil dne 6. aprila 1497. (Izv. muz. dr. III. 106.) Peter pl. Bonhomo je bil iz ugledne tržaške patricijske rodbine, ki je bil bolj plemič kot vnet duhovnik in se je vsekako bolj brigal za svet in njegove posle nego za cerkev in vernike. Tujci so mu pač bili! Tudi ribniško župnijo je sprejel bolj zaradi dohodkov nego zaradi dušnega pastirstva. Zanj se po vsem videzu ni dosti zmenil in jo je komaj semintja videl, ker je imel preveč drugih posvetnih poslov. Umljivo je, da je disciplina med podrejeno duhovščino obširne naddijakonije in verniki silno padala in se je tako tudi po naših krajih pripravljala pot luteranstvu. Kako naj ne bi nastala zmeda, ako je duhovščina nedisciplinirana, ljudstvo pa ne poučeno v svoji veri, da ne ve ne kje ne kam?

Takoj drugi dan, ko je bil Peter pl. Bonhomo od patriarha potrjen za ribniškega župnika in naddijakona, to je dne 7. aprila 1497, je dal svojo novopridobljeno župnijo ribniško v najem (Izv. muz. dr. II. 61.) z vsemi pravicami in bremenami za tri leta Matiju Sternu, župniku v Leskovcu pri Krškem, za 32 ogrskih dukatov dobrega zlata. Ta najemščina se plačuje o sv. Juriju in sv. Martinu. Ako bi mu pa Turki, ki so takrat pogostokrat obiskovali Ribnico, napravili na župnijskem svetu kaj škode, se mu zniža omenjeno plačilo (Izv. muz. dr. II. 87.). Navedene opazke naj služijo v spoznavanje tedanjih kulturnih razmer, v katerih je Trubar nastopil.

Dasi se Peter pl. Bonhomo, kakor vidimo, ni mnogo brigal za svojo župnijo, mu je bila kot kraljevemu tajniku vendar odprta pot do visokih služb. Leta 1502. je postal tržaški škof in je tam vladal do leta 1546.

Peter pl. Bonhomo je bil celo sam nekoliko protestantovsko navdahnjen in on je nekak duševni oče Primoža Trubarja. Ko je bil škof v Trstu, je prišel k njemu v zgodnji mladosti Primož Trubar, kjer je bil sprejet v število cerkvenih pevcev, ki so pri bogoslužjih opravili prepevali zlasti lekcije, in je hkrati opravljal mala strežniška dela v škofijskem dvorcu. Obenem so se ti pevci, če so bili nadarjeni, pripravljali na duhovniški poklic. Morda ni drzna misel, ako pravim, da je Bonhomo Trubarja sprejel tem rajši, ker je bil doma iz kraja, kjer je imel Bonhomo svojčas duhovno oblast, to je iz ribniškega naddijakonata. Nekaj časa je obiskoval Trubar tudi šolo na Reki (1521), potem pa se je pri tržaškem škofu Bonhomu pripravljaj na duhovniški poklic. Ko je bil Bonhomo za svojega tržaškega škofovanja nekaj časa tudi upravitelj dunajske škofije

in član dunajske vlade, se je tudi Trubar nekaj mesecev mudil na Dunaju in v Solnogradu, kar kaže, da mu je bil Bonhomo v resnici pravi mecen. Vseučilišča pa ni obiskoval, kakor nekateri menijo.

V okolju tržaškega škofa Bonhoma moramo iskati onih vplivov, ki so Trubarjevemu poznejšemu mišljenju in delovanju določili smer. Škof Peter, iz stare tržaške plemiške rodbine, pravi svetni patricij, je slovel kot poznavatelj starin in latinskega slovstva. Zapustil je več latinskih spisov in pesmi. Cesarju Maksimiljanu je bil zelo priljubljen, zato mu je večkrat poveril zaupne diplomatske posle. Bonhomo je pripadal struji med omikanci tedanje dobe, ki jih imenujemo „humaniste“.

(Dalje prihodnjič.)

Notranji pregled

Pretekli teden je stal v znamenju priprav za sestanek Balkanske zveze v Belgradu, zaradi česar so dogodki politike stopili bolj v ozadje. Vsa naša in zunanja javnost se pač najbolj peča s tem sestankom, ki ima veliko zunanjepolitično važnost. Vendar je treba omeniti tudi nekaj domačih dogodkov.

Novi volilni red

Ta teden je vlada obravnavala vprašanje novega volilnega reda ter je stari načrt v marsičem spremenila. Po novem načrtu sploh ne bo državnih list, temveč bodo le okrožne liste. Vsaka okrožna lista bo imela svojega nosilca. En poslanec bo prišel na vsakih 40.000 prebivalcev. Tako bo Slovenija volila 29 poslancev, Ljubljana-mesto bo volila pa dva poslance. Volilna okrožja na Slovenskem pa se niso v ničemer spremenila ter glede tega ostane pri nas tako, kakor je določal prejšnji načrt volilnega reda.

Zasedanje katoliških škofov v Zagrebu

Dne 30. in 31. januarja je bila v Zagrebu pod predsedstvom nadškofa dr. Stepinca seja škofovskega odbora, ki se je posvetoval o tem, kako izvršiti sklepe škofovskih konferenc. Iz Slovenije je prišel na sejo ljubljanski škof dr. Rožman.

Dviganje potopljenih torpedovk „Ljubljana“

Potopljeno torpedovko „Ljubljana“ so v šibeniški luki že začeli dvigati. Vsa dela za zdaj opravlja naša vojna mornarica s svojimi sredstvi in stroji. Doslej so potapljači dvignili že vse tiste dele potopljene ladje, ki so bolj dragoceni in ki se dajo odviti. Nato so spravili na površje vse torpedne cevi in instrumente kakor tudi strojnice in aparate za topove. V petek so iz ladje potegnili tudi truplo prvega strojnika Griesbacherja. Njegovo truplo je ležalo poleg tanka

stolskih delih: „Ni ga bilo ubogega med njimi; kolikor je namreč bilo posestnikov zemljišč ali hiš, so jih prodajali in ceno za prodane stvari prinašali ter polagali k nogam apostolov. Delilo pa se je vsakemu, kakor je kdo česa potreboval.“ A ta sistem ni dolgo obstal. Kaj bi pa bilo, če bi kristjani le prodajali in skupaj nosili? Počasi bi vse pokupili brezvestni bogatini in kristjani bi postali sužnji istih. Trajno dober in človeštvu koristen pa je nauk o krščanski ljubezni, ki uči naj ostane imetje last čigaver je, a vsak naj rad daje od tega imetja drugim, ki so v potrebi.

Nekateri, ki vidijo koliko bogastva imajo drugi, sami pa nič, so mnenja, naj bi se vse razdelilo, da bi imeli vsi enako. Če to trezno premislimo, uvidimo, da to ni izpeljivo. Koliko časa bi pa trajala taka enakost? Eden je delaven, podjeten, ima srečo, njemu bi se premoženje hitro množilo. Drugi je pa manj pridren, morda celo lenuh in zapravljivec, temu bi imetje propadalo in nazadnje propadlo. Ali naj se zopet ponovno deli? Kdo bi pa pridno delal, če bi mu sproti jemali in dajali lenuhom in zapravljivcem? Iz tega uvidimo, da takšna uredba ne bi bila dobra.

Drugi pa trdijo, naj bi bilo vse skupna predeljena last vseh in vsi naj bodo deležni skupnih sadov. To je tisti komunizem, ki ga je zavračal že omenjeni grški modrijan Aristotel, češ, da je dejansko nesmiseln in nemogoč. Imel je popolnoma prav, saj vidimo

za nafto. To dokazuje, da je vrli mož, dasi je bil sam v smrtni nevarnosti, vključ temu še planil k tankom ter odprl ventile. S tem svojim dejanjem pa je preprečil eksplozijo ter preprečil še mnogo hujšo nesrečo. Sam pa je utonil. V kratkem upajo dvigniti ladjo samo.

Poročajo

Prigorica. Preteklo nedeljo se je na občnem zboru gasilske čete v Dolenji vasi poslovil načelnik g. Ignacij Merhar. Vsled visoke starosti 83 let je odložil posle in čast načelstva. Gosp. Ignacij Merhar je v gasilstvu tako pomembna osebnost, da zgodovina gasilstva v Sloveniji ne bo mogla mimo njega. Pred 61. leti je ustanovil gasilsko četo v Dolenji vasi in je bil nepretrgano nje načelnik ter jo usposobil, da je bila deležna mnogokrat zaslužnega priznanja. Gosp. Merhar je bil že leta 1879., ko je bila pri nas vsa državna uprava izključno le nemška, toli naroden zaveden, da je vpeljal slovensko poveljevanje in slovenski gasilski pozdrav: „Na pomoč!“, ki je veliko lepši kot pa tujejezični vzkliki. Dolgo časa je bil g. Merhar tudi načelnik gasilske župe v kočevskem okraju. Lepe diplome na steni njegove sobe in njegova odlikovanja na njegovih prsih pričajo o njegovem uspešnem delovanju v slovenskem gasilstvu, ki ga bo ohranilo v hvaležnem in lepem spominu. Naj bi g. Merhar po trudapolnem delu se še dolgo veselil med nami srečen in zadovoljen sadov svojega dela.

Rakitnica. Lani smo dosegli najbolj zdravo leto naše župnije za sto let nazaj. Letos pa ne kaže tako, saj je bela žena že v naši vasi v dobrem tednu vzela dva moška: gospodarja g. Ivana Terdana, ki po nesreči, ko si je zlomil nogo, ni mogel več ozdraveti in je podlegel dolgi bolezni; sedaj leži pa na mrtvaškem odru 29 letni fant Franc Kaplan. Pri gozdnem delu se je prehladil in bolehal osem let. Rajnki France je bil veren in zgleden fant. Trdan pa je bil ugleden in pošten družinski oče. Naj jima sveti večna luč!

Koprivnik. Res smotreno in potezno prosvetno delo v našem okolišu se je začelo s prihodom šolskega upravitelja g. Julija Kontlerja in je v jeseni leta 1936 z njegovim odhodom nehalo. On je vzbudil in obnovil čut in zavest našemu človeku v Koprivniku za njegovo narodno pripadnost. Lahko trdimo, da je preje plaval naš človek v ponemčevalnih vodah. Priznati moramo g. Kontlerju, da je započel — remek delo —, ga izpeljal in vedno uspešno vršil. Ko čujemo, kako se prebujajo Slovenci na Kočevskem, smo tudi mi pričakovali v Koprivniku nadaljnega razmaha Kontlerjeve zupščine na polju narodne prosvete. Na žalost pa moramo vsi ugotoviti, da je zavladovalo popolno mrtvilo brez dela. Tako skoraj štiri leta nič! Na

v vsakdanjem življenju, kako je s komunskim, kar ga je. Komunski pot zlepa kdo ne popravi. Vsak se izgovarja, da je zanj že dober in, da naj ga popravi сосед, ki veliko več po njem vozi. Za to, kar je skupnega, imajo ljudje navadno pre malo skrbi. Vsak najbolj pazi na to, kar je njegovega, vsak najraje dela, če zase dela, vsak najbolj pridno svoje obdeluje. Če bi imeli kmetje polje v skupni posesti, bi bilo slabo obdelano, če bi sploh bilo. Vsak bi odrival delo drugemu in še prepiral, da drugi premalo delajo in preveč jedo. Kjer je posest skupna, tam ni pravega gospodarstva, pa tudi ne reda in miru. Ako ima vsak svojo zemljo, jo pridno obdeluje in zadovoljen uživa sadove svojega truda. Komunška last je kmetu tuja, svojo lastno zemljo pa ljubi in neguje, zato mu ista tudi rodi. Največji ponos in življenska sila slovenskega kmeta je njegov grunt, ki ima, kakor je zapisal naš pisatelj Finžgar „korenine do pekla“.

Seveda tudi vsaka posest ni enaka. Skupni pašniki n. pr. so celo potrebni, a imajo to posebnost, da jih ni treba obdelovati. S skupnim gozdom bi bile že težave. Skupno polje je pa sploh nemogoče. Obdeloval bi ga malokdo, jemal z njega pa vsak. Iz tega pridemo do zaključka, da je komunizem že z ekonomskega stališča na zgrešeni poti, ker zanika osebno lastnino, ki je podlaga vsakega zdravega gospodarstva.

(Dalje prihodnjič.)

Komunizem, največja zabloda človeštva

Kaj pa je prav za prav komunizem? Beseda sama je nastala iz latinske besede communis, kar pomeni skupen n. pr. skupno last, skupno upravo, skupno rabo itd. Komunizem je nauk, naj bi bilo vse skupno, ali glede na uporabo, ali glede na last, ali le glede na last tega, ob čemer in s čemer se proizvaja n. pr. zemlja, tovarne, stroji itd.

Komunistično mišljenje je že zelo staro. Še pred Kristusom je grški modrijan Aristotel zavračal svojega komunistično mislečega tovariša, češ, da je komunizem po videzu lep, toda dejansko v življenju nemogoč.

Kako so nastale sanje o komunizmu? Človek gleda življenje na svetu, pa vidi, da imajo nekateri vsega preveč, drugi pa še potrebnega ne. Tedaj se človek nehote vpraša, ali mora tako biti? Zakaj bi ne bila zemlja skupna last vseh? Kako lepo je v družini, kjer je vse skupno. Nihče ne govori: to je moje, vsak pravi le: to je naše. Vsi delajo, zato pa vsi skupno uživajo sadove svojega truda. V tem smislu je bilo urejeno življenje v zadrugi starih Slovanov.

Slične razmere so vladale tudi v prvih krščanskih občinah. O njih čitamo v Apo-

leto ena ali dve paradi, to je vse! Nobenega sestanka, nobene brige za skupnost! Toraj prav nič! Zaradi utrpljenosti naših poklicnih prosvetnih faktorjev in zaradi peščice samozvanih voditeljev so dosegli naši Kočevarji večji uspeh kakor da bi imeli dve ali tri podružnice svojega Kulturbunda. Uspeh Kontlerjevega dela je uničen! Njegov uspeh je namreč spodbijal dno med nemškimi ljudmi. Razumljivo, da na tak način ne bomo prišli na zeleno vejo, temveč pod tujčevo peto. Dejstvo je, da pri nas vse prosvetno delo stoji na mrtvi točki, ker tukajšnji monopolizirani nacionalni delavci — samozvanci — niso pustili, ohranili ne puste zaradi nastalega zavistnega sovraštva sposobne in delovljne ljudi do besede.

Da se in mora se preprečiti nadaljno propadanje moralne in odporne sile našega človeka! Umestna in nujna potreba je, da dobimo sposobnega in agilnega prosvetnega delavca — učitelja, ki naj bi bil istočasno šolski upravitelj. Na tukajšnji šoli takó manjka tretja učna moč ter bi bilo z imenovanjem učitelja-upravitelja brez kakšne premestitve pomagano krajevni potrebi šolske in ljudske prosvete v Koprivniku.

Neumesten se nam zdi tudi bojkot nekaterih samozvancev proti „Kočevskemu Slovincu“, češ da je predrag. Neumesten je tudi zato, ker ne dajo dotični niti toliko nacionalne hrane, kolikor je slednji čitatelj povzame iz tega lista. Naloga novega učitelja-upravitelja bi bila osnovauje prosv. društva in Slovenske straže. Prepričani smo, da bi to vsestransko uspelo!

Topla reber. Na božične praznike me je pot peljala v oddaljeno Toplo reber. Pa me je radovednost gnala, ko sem ravno slišal javno oklicavanje raznih naredb in odlokov. Bilo je nemško in sem si mislil, potem pa bo slovensko, četudi bi moral državni jezik biti prvi, a glej! Nemški oglas je končan, klicar zaključil in odide, jaz sem za zaman čakal na slovensko besedo. Pridruživ se slovenski skupini poslušalcev, pa jih vprašam, kako to, da se čita samo nemško. No, njim se ni zdelo nič čudnega, nič kaj tacega, ker je to v navadi! Jaz pa vprašam slovensko upravo, državno in banovinsko, ali je to prav? Zavzemite se za zaničevano slovensko besedo, saj smo v narodni državi Jugoslaviji!

Dol. Toplice. Dobre pitne vode spet primanjkuje v Dol. Toplicah. Zaradi dolgotrajnega ostrega mraza je namreč vode ob izviru premalo in gonilni motor je pokvarjen. Topličani so primorani uporabljati vodo iz zdravilišča, ki je sicer uporabna, če je ohlajena.

Smrt zaradi kapi. Nedavno popoldne je ga. Pavla Henigmanova zadela srčni kap. Rajnka je zapustila več otrok, izmed teh dva še nista preskrbljena. Mož ji je že pred več leti šel v Argentinijo za zaslužkom. Spočetka je še pošiljal denar domov, zdaj pa že več let ni o njem ne duha ne sluha.

Najemnica tukajšnjega zdravilišča/gdč. Ana Sitarjeva je prevzela restavracijo banovinskega zdravilišča v Doberni. Tako bodo Dol. Toplice dobile spet novega najemnika ali pa bo obdržala Kmečka posojilnica zdravilišče spet v svoji oskrbi. V interesu zdravilišča bi bilo, da bi se

Beseda mladim

Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!

Večkrat se mi je že prikradla v glavo misel, kako je vendar mogoče, da mi nočemo ali pa ne znamo dovolj ceniti lastnega naroda; tistega naroda, ki ima kljub veliki in hudi borbi, in morebiti prav zaradi tega, tako slavno preteklost; narod, ki ima v tej svoji preteklosti, kakor tudi v sedanosti, toliko slavni mož, pred katerimi se z velikim spoštovanjem klanjajo celo drugi, veliki narodi.

Pa sem se spraševal, kje je vzrok temu žalostnemu dejstvu, da mi sami sebe, svoj lastni narod tako malo, čestokrat nič ne poznamo in nam je vsak drug bolj pri srcu, kakor pa lastni slovenski brat. Trudil sem se, da bi si dal na stavljeno vprašanje pravi in zadovoljiv odgovor. Težko je šlo, a toliko moči sem pa le še imel, da sem si priznal resnico tako kot je.

Prišel sem do zaključka, ki je prav gotovo trpek in za narod, posebno še slovenski, precej poniževalen in skrajno nevaren; manjka nam namreč tiste močne narodne zavesti, zavesti, da sem sin slovenske matere, zavesti, da sem z dušo in telesom Slovenec. A čas

banska uprava naposled odločila in odkupila edino dolensko zdravilišče. Banska uprava bi ga lahko dvignila na tisto višino, kakršno to odlično zdravilišče zasluži.

Duhovno berilo

Visoko pesem ljubezni poje sveti apostol. Tako je lepa in vzvišena, da bi vsaka sprememba besedila pomenila: zlato pokriti z barvo.

„Ko bi človeške in angelske jezike govoril, ljubezni pa bi ne imel, sem brneč bron ali zveneče cimbalje. In ko bi imel preroštvo in bi vedel vse skrivnosti ter imel vso vednost, in imel vso vero, tako da bi gore prestavljal, ljubezni pa bi ne imel, nisem nič. In ko bi razdal v živež vse svoje imetje in ko bi dal svoje telo, da bi zgorel, ljubezni pa ne bi imel, mi nič ne koristi.

Ljubezen je potrpljiva, je dobrotljiva; ljubezen ni nevoščljiva, se ne ponaša, se ne napihuje; ni prešerna, ne išče svojega, se ne da razdražiti, ne misli hudega; se ne veseli krivice, veseli se pa resnice, vse opraviči, vse veruje, vse upa, vse prenaša.

Ljubezen nikoli ne mine: če so preroštva, bodo ponehala; če jeziki, bodo umolknil; če vednost, bo prešla... Zdaj namreč gledamo v zrcalu, nejasno, takrat pa iz obličja v obličje. Zdaj spoznavam deloma, takrat pa bom spoznal, kakor sem bil spoznan. Zdaj pa ostane vera, upanje, ljubezen, to troje; največja pa je ljubezen.

Prizadevajte si, da boste imeli ljubezen. I. Kor. 13. Tako sveti apostol. In nam vsem veljajo te besede, pa si lahko visok gospod ali preprost delavec. Ljubezen je vsem potrebna, ona je ključ do nebes. Nebesa so nebesa samo zaradi tega, ker je tam ljubezen. In zemlja bi bila podoba raja, ko bi na njej vladala ljubezen. Ljubezen do Boga. Mučeniki so bili tudi v največjih mukah srečni, ker so jih prenašali iz ljubezni do Boga. S svetim apostolom so govorili: „Prepolni smo veselja v vseh svojih stiskah.“

In ljubezen do bližnjega! Človek človeku volk, so dejali Rimljani. Ali ne pozabimo, da so bili pogani in so se vendar zgražali nad tem, da se ljudje med seboj sovražijo. Mi pa smo kristjani. Podaniki tistega, ki je dejal, da se bomo samo potem spoznali kot njegovi učenci, ako se ljubimo med seboj. Samo po ljubezni! Bistvo krščanstva ni zunanja sila in veličina, bistvo krščanstva ni navidezna pobožnost, bistvo krščanstva ni ne ime ne obleka, ne stan ne ugled, bistvo krščanstva je ljubezen.

Da celo vera, ta velika svetinja, za katero so milijoni šli v smrt, ni največja krepost, da celo upanje, ki milijone drži po koncu, da ne omagaajo, ni največja moč, največja med vsemi je ljubezen.

Preberi, prijatelj, to visoko pesem! Ne enkrat, ampak tolikokrat, da jo znaš na pamet in potem jo poj neprestano, dokler tvoje srce ne vtone v večni ljubezni!

je že, da se vsi, posebno pa mi Kočevski Slovenci, ki še posebno občutimo na nas samih to težko resnico, že vendar enkrat močno zavemo, kaj smo, če nočemo biti, kakor pravi pesnik, „podlaga tujčevi peti“.

Narodne samozavesti nam manjka, pravim. Da, narodne samozavesti.

Vsakdo, ki svoj narod zaničuje s tem, da se druži s tujcem in daje prednost njegovemu materinskemu jeziku, svojega pa zametava, ter tako pokaže, da mu ni mar za svoje najdražje, greši proti svojemu narodu in svoji narodni zavesti. Vsakdo, ki vidi v svojem narodu le slabosti, v tujem pa višek čednosti in vsega drugega podobnega, greši proti svojemu narodu. Dalje greši tako vsakdo, ki judoževsko svoj narod in svojo narodnost izdaja za prazno ceno, ki je sramotno ne samo zanj, temveč za ves slovenski narod. Pa ne samo, da ga izdaja, ampak dela celo proti njegovim koristim, ovira narodnostno delo. Vsak tak pač ni narodno zaveden, ampak je izkoreninjenec. Tak človek je kakor krvoses, kakor velika rana na našem narodnem telesu, pijavka, ki včasih neopazno, pa zato tembolj satansko, pije kri iz že tako dovolj izkrvavljenega slovenskega narodnega telesa.

(Konec prihodnjic.)

Novice

Napredovanje. Napredoval je s kraljevskim ukazom v III/1 skupino direktor tukajšnje gimnazije gospod Burgar Anton.

Umril je 26. januarja na zagrebški kliniki prof. dr. Pavel Grošelj, ki so ga pokopali v Ljubljani. Bil je znan prirodoslovec, urednik Prir. razprav in lista „Proteus“.

Umril je v 83. leta svoje starosti g. Franc Trost, učitelj v pok. v Ljubljani. Pokojni je oče gospoda učitelja Trosta Mirka v Kočevju.

Umril je v Kumanovem g. orož. nar. vodnik Sojer, soprog tukajšnje učiteljice. Zapušča štiri nepreskrbljene otroke.

Tatvina v občinski hiši. Iz Službenega lista posnemamo, da so bili tajniku občine Kočevje mesto iz zaprte omare v občinski pisarni ukradene njegove osebne listine, ki jih proglašajo za neveljavne. V hiši je policijska stražnica, pa se moramo tatvini tem bolj čuditi. Res je v hiši tudi občinski in sreski zapor. Pretekli mesec so se tudi na večer v pisarni, v kateri posluje g. tajnik Bižal, vnela drva in se je slučajno preprečil požar. Hiša je last Mestne hranilnice ljubljanske.

Poštna blagajna ob začetku vsakega meseca je oblegana od ljudi, ki bi radi plačali, pa žal posluje samo po ena poštna uradnica in morajo ljudje čakati včasih po cele ure, da pridejo na vrsto. Potrebno bi bilo, da prve dni poslujeta dve blagajni vsaj popoldanske ure od 15. do 17. ure. Mnenja smo, da bi se to dalo urediti!

Zaključek prvega polletja na gimnaziji. 31. januarja so dijaki prejeli svoje polletne izkaze v dijaških knjižnicah. Uspeh je v splošnem zadovoljiv, le v nekaterih razredih je porazen, ker je izdelalo komaj 40 odst. dijakov. Zaradi disciplinskih prestopkov so bili v zadnjem času odstranjeni trije dijaki, zaradi prav slabega uspeha pa tudi nekaj.

Statistika tujkega prometa v Sloveniji za leto 1939. kaže, da je bilo v mestu Kočevju 5094 tujcev. Če vzamemo vsa mesta v Sloveniji, stoji Kočevje po jakosti obiska na sedmem mestu.

Prijava otrok rojenih v l. 1939—1933 za cepitev proti osepnicam-kozam. Stariše otrok omenjenih letnikov poziva občina Kočevje mesto pod globo, da iste prijavijo na občini dne do 25. februarja do 12. ure.

Zunanji pregled

Govor Hitlerja in Daladiera — Razlika in skupnost — Zakaj vojna?

Politični položaj, ki je nastal po govorih Daladiera in Hitlerja je sledeči:

Ena točka je, v kateri se Daladierov in Hitlerjev govor dotikata, namreč da je le vojska tista, ki more prinesiti odločitev. Obadva sta iz svojih govorov izločila izraze, ki smo jih slišali še v prvih dveh mesecih vojske, v katerih smo še slišali o mirnih rešitvah, o posredovanjih, o sporazumih in o mirovni načrtih. Na vse to je ostal le še spomin. Sedaj pa oba voditelja poudarjata samo en sklep: vojskovati se do skrajnih posledic, to se pravi, dokler ne bo eden zmagovalac imel pred seboj premaganca. Če pa bo moralo odločiti orožje, potem mirovni pogoji ne bodo postavljeni po nekem sporazumu, ampak po volji zmagovalca.

Je še druga točka, v kateri soglašata Daladier in Hitler: Vojska je trda in bo še vedno trša. Ne samo borilec za utrjenimi črtami, ampak tudi civilno prebivalstvo si ne sme delati utvar. Vojska, ki naj vse odloči, bo morala razgibati vse sile, vse ogrožati in zahtevati od vseh najhujše napore. Narodi se ne smejo vdajati udobju in naj se ne puste premotiti, če vojaška poveljstva nimajo kaj javljati. Prišli bodo dnevi, ko bodo mnogo poročala. Tedaj se bodo vojskovali z orožjem, brez ozira na vremenske pogoje in vse življenje narodov, ki so zapleteni v vojsko, bo v napetem pričakovanju.

To je zelo žalostno in kruto. Toda je v tem neka logična doslednost onih predpostavk, ki niso bile postavljene z manjšo krutostjo, kakor pa bodo posledice, ki bodo temu sledile. Obžalovanje ne more izničiti ugotovitev. Državni poglavarji opozarjajo svoje narode, da so

pognali v gibanje vojni stroj, ki se bo ustavil šele tedaj, ko bo nasprotnik uničen.

Če bi dvomili o iskrenosti teh sklepov, bi se varali. Besede, ki so padale v zadnjem času, ne dopuščajo nobenega optimizma.

Točka torej, v kateri se dotikata oba govora, je v odločnem zanikanju vsake možnosti, da bi se srečali politiki sovražnih držav. Oba govornika pa seveda ne soglašata v tem, kje so vzroki sedanje vojske in kje je odgovornost, ki je privedla do katastrofe. Dokazovanje, ki ga slišimo z ene in druge strani, je prikrojeno bolj za domačo porabo, kakor pa za mednarodni forum. Spominimo na nekaj posebno značilnih motivov te medsebojne polemike, ki se gotovo ne ozira na mnenje svojega nasprotnika.

Osrednji del Hitlerjevega govora je bil posvečen dokazovanju, da mora 80 milijonski nemški narod imeti „življenjski prostor“. Nemški kancler je navajal statistike in primerjal prostor, na katerem stanuje nemško ljudstvo, z onim zaveznikov. Daladier pa je dva dni prej poudarjal, da se zavezniki bore za „življenjski prostor“ nekaterih narodov kakor avstrijskega, češkega in poljskega, ki niso izgubili svojih kolonij, ampak svojo domovino.

Tu so narodi, je rekel Hitler, ki imajo v izobilju, in so drugi, ki nimajo ničesar. Res je, odgovarjajo zavezniki. Nekateri narodi so izgubili celo svobodo in neodvisnost. Sam Hitler se je pohvalil, da je Nemčija v 18 dneh izbrisala poljski narod z zemljevida Evrope.

Nemčija, je nadaljeval Hitler, je prisiljena, da se brani in ne ogroža nikogar. Daladier pa je v svojem govoru poudarjal, da je Poljska bila prisiljena k obrambi. Zavezniki tudi ne smejo pozabiti, da je Avstrija bila spremenjena v Vzhodno marko, češka država v češkomoravski protektorat in poljska država v poljsko gubernijo.

Kakor je nasprotje glede vzrokov vojske, tako je očitno nasprotje tudi glede ciljev vojske. Po Hitlerju imajo zavezniki samo en cilj: uničiti Nemčijo, ki se je dvignila iz poniženja, kamor jo je pahnil versailleski mir, hoteč jo znova ukleniti v verige kakega Versaillesa. Zavezniki pa nasprotno zatrjujejo, da je nacistična država borba proti versailleskemu miru le gola pretveza, da razširijo „življenjski prostor“. London in Pariz spominjajo Hitlerja, da versailleski mir ni Nemčiji vzela Dunaja, ne Prage in ne Varšave. Nobeno od teh mest ni spadalo k Nemčiji pred l. 1914. V Versaillesu niso mogli Nemčiji vzeti, česar sploh ni imela; zaradi tega tudi zavojevanje treh glavnih evropskih mest ne morejo Angleži in Francozi smatrati kot revizijo krivičnega miru.

Daladier je posebno močno poudarjal razliko med Nemčijo in med nacističnim režimom. On smatra, da te dve stvari nikakor nista isto. Nemški narod je zgodovinska in politična stvarnost, popolnoma konkretno določena, med tem ko je nacizem režim, ki ne vlada le nemški narod, ampak tudi avstrijski, češki in poljski. Je torej pojav, ki ne presega meje enega naroda. Priznati je treba, da ima vsak narod pravico vladati sebi z vladavino, ki bolje odgovarja njegovim zgodovinskim in idealnim zahtevam, njegovim izročilom in socialni psihologiji. Iz teh razlogov nemški nacizem tudi nihče ni pobijal v mednarodnem svetu, dokler je bil le notranja vladavina Nemčije. Položaj pa se je spremenil tisti dan, ko je Nemčija hotela tudi drugim narodom vsiliti svoj režim, s čemer je zanikala načelo samoodločbe, ki je eno glavnih načel in varstvo evropskega miru.

Ob tem dokazovanju je nadaljnja polemika zastala na mrtvi točki. Hitler je rekel, da zavezniki hočejo uničiti Nemčijo. Zavezniki pa ponavljajo, da hočejo potolči le nacizem, a ne toliko kot notranjo vladavino Nemčije, kakor sistem, ki vlada drugim narodom. To nasprotje je posebno značilno in ga moremo smatrati kot tipičen izraz miselnosti, ki je ogrodje polemike med vojskujočimi se državami. Nesoglasje je torej popolno in lahko služi kot prvenstven material za tiste, ki se trudijo, da ugotove bližnje in daljne vzroke sedanjega vojne stanja.

Zgodovinski pomen zasedanja sveta Balkanskega sporazuma — Njegovi sklepi

Zgodovinski pomen je imelo letošnje zasedanje sveta Balkanskega sporazuma, ko druge države v Evropi preživljajo težke dni. To narekuje balkanskim državam dvakratno opreznost in največjo politično modrost, ker le tako bodo svojim narodom lahko prihranile vojne strahote. Države balkanskega sporazuma hočejo ostati nevtralne pod pogojem, da ostanejo neodvisne njihova ozemlja in njihova neodvisnost. To se je doslej posrečilo in za to je optimizem za bodočnost na mestu. S posebnim poudarkom je Aleksander Cincar-Marković omenil Bolgarijo in Madžarsko, ki sta vodili dozdej iskreno politiko in sta s tem odprli pot za srečno bodočnost vseh balkanskih in podonavskih držav. Minister je dalje dejal, da bodo balkanske države delale za mir še naprej, zlasti pa bodo poglobile med seboj trgovske stike.

Stalni svet Balkanskega sporazuma je zasedal v Belgradu 2., 3. in 4. februarja 1940. Grčijo je zastopal Jean Metaxas, predsednik vlade in zunanji minister, Romunijo Grigore Gafencu, minister za zunanje zadeve, Turčijo Šukri Saradzoglu, minister za zunanje zadeve, Jugoslavijo pa Aleksander Cincar-Marković, minister za zunanje zadeve. Iz izmenjave mnenj v ozračju prisrčnosti in polnem zaupanju morejo člani stalnega sveta soglasno ugotoviti:

1. Skupni interes štirih držav, da se ohrani mir, red in varnost na jugovzhodu Evrope;
2. svojo trdno odločnost, nadaljevati odločno miroljubno politiko držec se točno svojih stališč glede današnjega spopada, da bi obvarovali pred strahotami vojne ta del Evrope;
3. svojo voljo, da ostanejo združeni v krogu sporazuma, ki zasleduje samo svoje lastne cilje in ki ni naperjen proti nikomur ter da skupno skrbe za ohranitev pravic vsake članice do neodvisnosti in do nacionalnega ozemlja;
4. svojo iskreno željo, ohraniti in gojiti prijateljske odnose s sosednjimi državami v pomirljivem duhu medsebojnega razumevanja in miroljubnega delovanja;
5. potrebo, da se izpopolnijo in napravijo čim tesnejše gospodarske in prometne zveze med balkanskimi državami, pri čemer naj se organizirajo posebni trgovinski odnosi v okviru sporazuma;
6. podaljšanje Balkanskega pakta za novo statutarno dobo sedmih let začeni z 9. februarjem 1941;
7. sklep štirih zunanjih ministrov ohraniti medsebojne tesne stike do prihodnjega rednega zasedanja stalnega sveta, ki bo v Atenah februarja 1941.

Plačajte naročnino!

Na zahodnih bojiščih

Ostala je slika tudi v preteklih dneh nespremenjena. Na suhem ni bilo nobenih dogodkov. V zraku pa smo bili pričr napada večjega obsega nemških bombnikov na angleško obalo in na trgovske ladje. Potopili so Angležem pri tej priložnosti 9 trgovskih ladij, a sami so izgubili eno podmornico.

Na Finskem - Finci prosijo pomoči

Na finskih bojiščih traja pritisk Sovjetov dalje. Medtem, ko se Finci hrabro upirajo v sredini vzhodne fronte, so Sovjeti sedaj začeli velik naval na Mannerheimovo črto na jugu. Sovjetski bombniki so barbarsko divjali nad finskimi mesti. Zmetali so spet veliko tisoč bomb na nezavarovana mesta, kjer so zadeli bolnišnice, šole in zasebne hiše. Pomoč iz tujine le počasi prihaja, vendar je treba pristaviti, da so se zadnjih finskih letalskih napadov na sovjetska pristanišča Baltiški in Kronstadt udeležili že italijanski, angleški in ameriški bombniki.

Ni dvoma, da so jim potrebne finančne podpore in tuja posojila. Država, ki je v šestih letih zmanjšala svoj zunanji dolg od deset milijard mark na manj kot eno milijardo, se ne boji novih posojil, upniki pa imajo lahko popolno zaupanje v njeno plačilno zmožnost.

Kako spoznamo letala tujih držav?

V današnji vojni se nasprotne sile vojskujejo po največ s tehničnim orožjem, in med njim so pač najznačilnejša letala. Da bi bilo mogoče ločiti letala posameznih držav, tudi nevtralnih, imajo vse države na letalih simbolna znamenja. Nekatere države so obdržale tista znamenja na letalih, ki so jih imele že v svetovni vojni. Med temi sta na primer Anglija in Francija. Angleška letala imajo, kakor v času svetovne vojne, na krilih in trupu nekakšno kokardo z belimi, modrimi in rdečimi krogi.

Francoska letala spoznamo po modro-belirdeči državni zastavi.

Nemška letala imajo na krilih in na trupu črne kljukaste križe z belim robom, prav takšno znamenje se nahaja tudi na repu letala.

Letala Sovjetske Rusije imajo za simbolno znamenje peterokrako zvezdo na krilih in na repu, pogosto pa tudi na trupu.

Italijanska vojna letala imajo na krilih tri rdeče liktorske snope s srebrnimi sekirami v sivem krogu. Na repu letala je pa zeleno-belirdeča državna zastava s kraljevsko krono in

Holandski listi pišejo, da bodo nekatere nevtralne države obarvale svoja letala s pomarančasto barvo, da se bodo natanko ločila od vojnih letal Francije, Anglije in Nemčije.

Naša dobra knjiga

za vsakogar

178 skrbno izbranih kolekcij po izredno znižanih cenah.

I. Mladinski spisi in slikanice	V. Znanstvena in poljudno znanstvena dela
II. Kolekcije za dijake	VI. Strokovno slovstvo
III. Leposlovna dela	VII. Gospodarske, gospodinjske in praktične knjige
IV. Jezikoslovje	VIII. Nabožno slovstvo

Cene so tako nizke, da jih bo zmogel vsak.

Izbira je pestra in bogata, da bo lahko vsak po svojem okusu in želji izpolnil svojo knjižnico.

Hočemo, da ostajajo ljubitelji lepe, dobre knjige zaradi težkih razmer brez duševne hrane.

Hočemo, da pride naša dobra knjiga v sleherno slovensko hišo; zato zahtevajte prospekte.

Jugoslovanska knjigarna - Ljubljana